

**П. М. ЛІСОВСЬКИЙ, В. А. БОРТНИК,
Ю. П. ЛІСОВСЬКА, О. В. РІЗЕНКО**

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ:
ВОЄННИЙ РЕЖИМ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ,
ТЕРИТОРІАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ**

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

**П. М. ЛІСОВСЬКИЙ, В. А. БОРТНИК,
Ю. П. ЛІСОВСЬКА, О. В. РІЗЕНКО**

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ:
ВОЄННИЙ РЕЖИМ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ,
ТЕРИТОРІАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ**

Навчальний посібник

Київ
2024

УДК 342.9(477)"364"(075.8)

A31

Рецензенти:

Ю. М. Чорноус, д-р юрид. наук, проф.

А. Ю. Ковальчук, д-р юрид. наук, проф.

О. В. Гнатюк, д-р юрид. наук

В. О. Веклич, д-р юрид. наук

За загальною редакцією д-ра юрид. наук, проф. А. М. Кислого

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 3 від 28.02.24)

A31 **Адміністративне право України: воєнний режим, відповідальність, територіальна цілісність** : навч. посіб. / П. М. Лісовський, В. А. Бортник, Ю. П. Лісовська, О. В. Різенко; за ред. А. М. Кислого. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2024. 314 с.

ISBN 978-617-02-0400-4

Висвітлено актуальні питання адміністративного права України. Розкрито адміністративно-правове забезпечення управління персоналом під час воєнного стану в Україні. Розглянуто законодавчі зміни в адміністративно-правовому полі повоєнної України. Окреме відповідальне місце в адміністративному праві України посідає нова концептуальна модель кіберконтррозвідувальної діяльності у воєнному режимі. Акцентовано вияв прихованих колаборантних злочинів під час повномасштабного вторгнення росії на територію України. Стверджено та прогнозовано територіальну цілісність України у перемозі над путінсько-російською агресією.

Для студентів, викладачів, співробітників спецслужб та широкого кола читачів.

УДК 342.9(477)"364"(075.8)

© П. М. Лісовський, В. А. Бортник,
Ю. П. Лісовська, О. В. Різенко, 2024

© Міжрегіональна Академія управління
персоналом, 2024

ISBN 978-617-02-0400-4

ЗМІСТ

Передмова	6
Розділ 1. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ЯК ПРЕДМЕТНА СФЕРА ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ	8
1.1. Специфіка та функції адміністративного права	8
1.2. Класифікаційно-категоріальні джерела адміністративно-правових норм	9
1.2.1. Конституція України як субстанційне джерело адміністративного права	16
1.2.2. Перехідний та воєнний стани як ентропійний процес невизначеності щодо основних джерел адміністративного права в Україні	22
1.2.3. Кодекс України про адміністративні правопорушення як провідна основа адміністративного права	26
1.3. Принципи адміністративного права	30
1.4. Адміністративно-правовий захист законного капіталу як критерій юридичної відповідальності під час воєнного стану	41
<i>Контрольні запитання</i>	<i>49</i>
<i>Теми рефератів</i>	<i>50</i>
Розділ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ	51
2.1. Шляхетні та недоброчинні особливості суб'єктів адміністративного права	51
2.1.1. Адміністративно-правовий статус фізичних осіб	55
2.1.2. Органи виконавчої влади та їх посадові особи як суб'єкти адміністративного права	69

2.1.3. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності	74
2.1.4. Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади	83
2.1.5. Імператив національної ідеї як настанови мудрості в адміністративному праві	92
2.1.6. Кіберсучасна ідеологічна криптосистема державотворення в адміністративному праві України	105
2.1.7. Результативна модель судової юрисдикції в адміністративному праві України	113
2.2. Основні методи вивчення адміністративного права	115
2.3. Нова концептуальна модель кіберконтррозвідувальної діяльності в забезпеченні адміністративного права України: моніторинг та представництво	123
2.4. Архетипно-ментальні особливості надзвичайного та воєнного станів в Україні відповідно до адміністративного права	132
2.5. Адміністративно-правовий аналіз банківської системи: боротьба з промисловим шпигунством під час воєнного стану в Україні	135
<i>Контрольні запитання</i>	143
<i>Теми рефератів</i>	143

Розділ 3. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО У ВОЄННИХ ПРАКТИКАХ УКРАЇНИ

3.1. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення	144
3.2. Державний концерн “Укроборонпром” як науково-інноваційний виробник щодо системи Протиповітряних Збройних Сил України	154
3.3. Кібербезпека в Україні як практичний лейтмотив у Протиповітряному військовому комплексі держав світу	165

3.4. Квантова безпека як захист мирного неба України	192
3.5. Анотація щодо адміністративно-правового захисту інформаційного капіталу від воєнно-колаборантних загроз	194
<i>Контрольні запитання</i>	201
<i>Теми рефератів</i>	202
Розділ 4. ФІЛОСОФІЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ У ПОВНОМАСШТАБНІЙ ВІЙНИ З ПУТІНСЬКО-РОСІЙСЬКИМ АГРЕСОРОМ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ	
4.1. Розгорнута характеристика природо-ресурсного та людського потенціалу України	203
4.2. Метаморфози поняття “імперія”: історична ретроспектива	216
4.3. Людський капітал як золотий фонд української нації: демографічний фактор	256
4.4. Інтелектуальний фундамент нації як правова основа розвитку цивілізації	269
<i>Контрольні запитання</i>	302
<i>Теми рефератів</i>	303
Список використаних джерел	304

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах повномасштабного військового вторгнення російської армії на територію нашої України **актуально** вагома нова воєнна потреба щодо адміністративного права, теоретико-методологічні аспекти якого є базовими для всіх галузей публічного права. Все це становить генеративно-цілісне підґрунтя щодо правового регулювання суспільних відносин, які виникають у різноманітних сферах життєвого світу.

Основне завдання сучасного адміністративного права України — це нова стратегія воєнно-правової моделі управління держави відповідно до реальних вимог воєнного стану. Серед них важливе місце посідає воєнно-правовий режим адміністративної діяльності на рівні особи, держави та суспільства.

Методологічною основою означеного навчального посібника стали провідні теоретичні надбання традиційних класиків західно-європейської філософії у галузі права та адміністративно-правової думки кінця ХХ та початку ХХІ століть — В. Гессена, Г. Клагеса, О. Майєра, Ч. Тейлора, А. Хоннета, Р. Інглеарта, Е. Форстхофа, М. Шелера, а також сучасних вітчизняних дослідників — В. Андрущенко, В. Бортника, М. Курка, А. Кислого, В. Курила, А. Ковальчук, А. Марущака, К. Муравйова, С. Подоляки, М. Ожевана, П. Сауха, Р. Щокіна та ін. Проте вітчизняним вченим, враховуючи їхні вагомні наукові здобутки, не вдалося ще виробити єдиного підходу щодо розкриття конструктивної структури адміністративного права, змісту його основних інституцій. Вочевидь, значний масив різноманітних адміністративно-правових норм об'єктивно призводить до багатогранного трактування інститутів основоположної галузі публічного права.

Відтак автори навчального посібника взяли за основу та розвинули головні положення Конституції України, що утвер-

джують концепцію соціальної демократичної правової держави. Адже це один із перших навчальних посібників, написаний під час воєнного стану в Україні, який відповідає його вимогам практичних реалій.

Посібник розрахований на викладачів і студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю “Право”, здобувачів спеціальності 12.00.07., посадових осіб публічної адміністрації, суддів судів загальної юрисдикції, які розглядають справи про адміністративні правопорушення, і широке коло інших зацікавлених читачів.

Колектив авторів

Розділ 1

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ЯК ПРЕДМЕТНА СФЕРА ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

1.1. Специфіка та функції адміністративного права

За сучасних умов повномасштабного вторгнення путінсько-російської агресії на територію України актуального значення набуває адміністративне право України. Адже адміністративне право — це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини. Саме такі відносини формуються під час забезпечення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також у процесі державного і самоврядного управління у сферах соціально-економічного та адміністративно-політичного розвитку та спеціально-правового режиму як охорони громадського порядку в умовах воєнного стану. Адміністративне право є самостійною галуззю права, що характеризується надмірною мобільністю, генеративно-цілісним комплексом, тернистим шляхом свого становлення.

Говорячи про *специфіку* адміністративного права як предмет правової держави у суспільних відносинах, слід зосередити увагу на ефективності управління персоналом з боку державної влади та громадського самоврядування. Саме перехід від державоцентристських до людиноцентристських пріоритетів адміністративно-правового регулювання обумовив зміну акцентів у спрямуванні адміністративно-правового регулювання, оскільки вивів у системі суб'єктів адміністративно-правових відносин на перший план особу з її правами, законними інтересами, ступенями свободи. Головне при цьому — призначення правової держави як кіберінфраструктурного забезпечення ін-

формаційного капіталу в особі органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо належного рівня реалізації певною особою своїх прав, свобод та законних інтересів у виконавчо-розпорядчій сфері відносин.

Функції адміністративно-правових норм:

- *організація та порядок регулювання суспільних відносин* у сфері забезпечення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного і самоврядного управління у сферах соціально-економічного розвитку й військового адміністративного розвитку та охорони громадського порядку під час воєнного стану (зокрема, запровадження комендантської години);
- *воєнно-правовий режим* як здійснення охорони. Це забезпечення законності та самопорядку, дисципліни у сфері забезпечення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного і самоврядного управління у воєнно-економічній сфері та охороні й безпеці громадського порядку;
- кіберінфраструктурний захист інформаційного капіталу;
- мотиваційна як заохочувально-проактивна в основі архетипно-ментальної змістовності;
- морально-імперативна як смисложиттєві настанови духовного капіталу мудрості на рівні особи, держави та суспільства.

1.2. Класифікаційно-категоріальні джерела адміністративно-правових норм

Первинним елементом механізму адміністративно-правового регулювання є норми права, зовнішній вияв яких характеризують джерела адміністративного права.

Іншими словами, адміністративно-правові норми містяться безпосередньо в джерелах права — Конституції України,

КУпАП, інших законах України, нормативно-правових актах публічної адміністрації. В останньому випадку до джерел адміністративного права входять не тільки самі нормативно-правові акти публічної адміністрації, а й затверджені цими актами положення, інструкції, концепції, що регулюють адміністративно-правові відносини.

Призначення джерел адміністративного права — упорядкувати правовий зміст, надати йому властивостей владно-державного характеру. Якщо джерело права охоплює поряд із нормами адміністративного права норми інших галузей права, то для адміністративного права воно буде джерелом лише у частині, що наповнена адміністративно-правовим змістом.

Джерела адміністративного права завжди походять від правотворчого рішення компетентного публічного органу, що може бути прямим, похідним або санкціонованим, тобто коли воно формулює узагальнені нормативні положення.

У рамках правової системи джерела адміністративного права, розташовані за принципом їх ієрархічної підпорядкованості, утворюють генеративно-цілісну систему. Її вертикальна структура будується таким чином, що розпорядження одних джерел права видаються на основі вищих джерел. Чітка підпорядкованість джерел адміністративного права законодавчо закріплена та забезпечена за допомогою юридичних механізмів і має важливе соціально-політичне значення. Єдність системи джерел адміністративного права означає єдність вираженої в законі верховної волі Українського народу.

У континентальних країнах Європи, зокрема в Україні, основним видом джерел адміністративного права є нормативно-правові акти — закони, укази, постанови, накази та ін.

Нормативно-правовий акт — це письмовий документ компетентного суб'єкта владних повноважень, що містить формально обов'язкове правило поведінки загального характеру.

Нормативно-правові акти видаються суб'єктами владних повноважень лише у певній формі і суворо у межах своєї компетенції. Юридична цінність нормативно-правового акту ви-